

νίου, τοῦ Θεοῦ («τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται Δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρὸς» (Πλάτ. Νομ. 715 E, 716 AB).

7) ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ, 8) ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ, 9) ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ.

Γιὰ τὴ θεολογία καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν φιλοσόφων ἔχει γίνει ἤδη λόγος στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο τοῦ Πνεύματος.

10. ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ. Ὁ Θεός, στὸ νόημα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξαγόρα, εἶναι τὸ παγκόσμιον καὶ παναιώνιον Πνεῦμα («Νοῦς»), ἡ πρώτη ἀρχὴ ὅλου τοῦ Κόσμου. Ὁ «Νοῦς τοῦ Θεοῦ διεκόσμησε» τὰ πάντα μέσα στὸν Κόσμο «καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὄλων ἐποίησεν». Ὁ Θεός εἶναι ὁ «κοσμοποιὸς νοῦς» (Diels 59 (46). A. 48).

Ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, στὸ νόημα τοῦ Ἀναξαγόρα, εἶναι καθαρὰ πνευματικὴ. Οἱ οὐσιαστικὲς ιδιότητές του εἶναι ἡ παντοδυναμία, ἡ ἀπόλυτη πνευματικότητα, ἡ παντογνωσία, ἡ ἐλευθερία («μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστίν»), ἡ δημιουργικὴ κίνηση καὶ ἐνέργεια καὶ γενικὰ ὅλες οἱ οὐσιαστικὲς ιδιότητες τοῦ ἀπολύτου πνευματικοῦ ὄντος, («... νοῦς δὲ ἐστίν ἀπειρον καὶ αὐτοκρατὴς καὶ μέμικται οὐδενὶ χρήματι, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστίν... ἐστὶ γὰρ λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώτατον, καὶ γνώμην γὰρ παντὸς πᾶσαν ἴσχει καὶ ἰσχύει μέγιστον... πάντων νοῦς κρατεῖ... πάντα διεκόσμησε νοῦς... νοῦς δὲ πᾶς ὁμοίος ἐστὶ καὶ ὁ μείζων καὶ ὁ ἐλάττων» (Diels 59 (46) B. 12).

II. ΑΤΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

1. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἡ ὑπέροχη ἀλήθεια τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ ὅλου τοῦ Κόσμου εἶναι ἡ ἀλήθεια, πὼς κέντρο τῆς Ἱστορίας ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ προσωπικότητα τοῦ Σωκράτη. Βάθος τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὅλου τοῦ λεγόμενου πολιτισμένου Κόσμου τῶν δύο τελευταίων χιλιᾶδων χρόνων εἶναι ἡ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία τοῦ Θεϊσμοῦ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Στὴν κοσμοθεωρία ὅμως τοῦ Χριστιανικοῦ Θεϊσμοῦ ἐκβάλλουν ὅλα τὰ ρεύματα τοῦ Θεϊσμοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας. Κέντρο τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου εἶναι τὸ ὑπέροχο πρόβλημα τῆς ζωῆς τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ Σύμπαν, τὸ πρόβλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ ὑψηλότερη προσφορὰ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας πρὸς ὅλη τὴν Ἀνθρωπότητα εἶναι ἡ προσφορὰ τῆς φιλοσοφικῆς θεμελίωσής της τοῦ Θεϊσμοῦ. Ὁ Θεϊσμός τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἶναι κυρίως ἀνθος καὶ καρπὸς τοῦ δέντρου τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας. Ὅλα ὅμως τὰ μεγάλα ρεύματα τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεϊσμοῦ ὕστερ' ἀπὸ τὴν προσωκρατικὴ Φιλοσοφία πηγάζουν ἀπὸ τὶς αἰώνιες πηγές τῆς θεολογίας καὶ τοῦ θεϊσμοῦ τοῦ Σωκράτη. Ὁ ἰσόθεος Σωκράτης εἶναι ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τοῦ φιλοσοφικοῦ Θεϊσμοῦ, ποὺ ἀπάνω του θεμελιώνεται ὁ Θεϊσμός τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Ὁ Σωκράτης εἶ-

ναί τὸ πρῶτο φιλοσοφικὸ πνεῦμα τῆς Παγκόσμιας Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ποὺ στοὺς οὐρανοὺς τῶν θείων πνευματικῶν κόσμων τοῦ πρωτάστραψαν οἱ ἀστραπὲς τῆς ἰδέας τοῦ προσωπικοῦ καθαρὰ πνευματικοῦ καὶ ὑπερβατικοῦ καὶ ζωντανοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἰδέας τῆς τελολογικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως τοῦ Σύμπαντος ὡς καὶ τῆς τελολογικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόδειξης τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ. Ὁ Σωκράτης εἶδε πρῶτος ὄλο τὸ βάθος τῆς κοσμογονικῆς καὶ κοσμοϊστορικῆς σημασίας καὶ ἀξίας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξαγόρα, ὡς πρώτης Φιλοσοφίας τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Πνεύματος. Καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ Πνεύματος τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξαγόρα, ἡλιοπλημμυρισμένη καὶ φωτισμένη μὲ τὴν προσωπικὴ Φιλοσοφία τοῦ σ' ὄλο τὸ πλάτος καὶ βάθος τῆς, ὕψωσε φιλοσοφικὰ στὸ κέντρο τοῦ Σύμπαντος, ὡς πρώτη μεταφυσικὴ ἀρχὴ ὅλης τῆς Δημιουργίας καὶ τῆς Ἱστορίας ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας. Στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη ὁ Νόος τοῦ Ἀναξαγόρα, τὸ ἐλεύθερο παγκόσμιο καὶ παναιώνιο δημιουργικὸ Πνεῦμα, εἶναι ἡ μοναδικὴ πρώτη ἀρχὴ τοῦ Σύμπαντος. Καὶ ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ὁ Θεός.

Ὁ Θεός, στὸ νόημα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη, ποὺ ἔμελλε νὰ φτάσῃ στὸ ἀπόγειό τῆς στὴ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος, εἶναι ὁ πατρικὸς καὶ στοργικὸς δημιουργὸς καὶ κυβερνήτης ὄλου τοῦ Κόσμου. Ἡ μόνη ὁριθὴ καὶ δημιουργικὴ κι' αἰώνια ἀκατάλυτη μεταφυσικὴ καὶ θεολογικὴ Φιλοσοφία θεμελιώνεται μόνον ἀπάνω στὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ θεολογικὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη βγαίνει ἀπὸ τὴν πιδ ὑψηλὴ Φιλοσοφία καὶ τὸ πιδ ὑψηλὸ νόημα τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐγνώρισε ὄλος ὁ Κόσμος ὡς σήμερα, καὶ ἀπὸ τὴν πιδ βαθειὰ πίστη (φιλοσοφικὴ πίστη, φιλοσοφικὴ βεβαιότητα καὶ πεποίθηση) στὸ Θεό. Καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια πίστη πηγάζει καὶ ὅλη ἡ μὲ τὸ αἷμά του καταξιωμένη κι' ἐπισφραγισμένη ἠθικὴ Φιλοσοφία του. Ἡ πρωτοφανέρωτη καὶ μοναδικὴ στὴν Ἱστορία ὄλου τοῦ Ἀνθρώπινου Γένους ἠθικὴ ἀρετὴ του καὶ τελειότητά του εἶναι καρπὸς τῆς πιδ ἀσάλευτης πίστεως ὄλων τῶν αἰώνων στὸ Θεό. Καὶ ὁ ἠρωϊκὸς μαρτυρικὸς θάνατός του, ποὺ ἐμπνέει τὸ θρησκευτικὸ δέος καὶ τὸ θρησκευτικὸ ρῆγος σ' ὄλη τὴν πνευματικὴ Ἀνθρωπότητα, καταυγάζεται καὶ φωτίζεται μόνον ἀπὸ τὸ ἱερὸ οὐράνιο φῶς τῆς πίστεως του στὸ Θεό. Καὶ ἡ πίστη τοῦ Σωκράτη στὸ Θεὸ δὲν εἶναι ἀπλὴ συναισθηματικὴ πίστη, θρησκευτικὴ πίστη, ἀλλὰ πίστη πνευματικὴ, πίστη τοῦ Λόγου. Καὶ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐγκεῖται ἡ ἀπειρη ἀξία τῆς γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ ὄλου τοῦ Κόσμου, πίστη φιλοσοφικὴ, ποὺ ἀστράφτει καὶ ἀστραφτοβολαεὶ ἀπὸ τὸ ὑπερκόσμιο φῶς τῆς πιδ βαθειᾶς μεταφυσικῆς πνευματικῆς Ἐνόρασης καὶ Σκέψης τῶν αἰώνων προβλημάτων τῆς ζωῆς τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ Σύμπαν καὶ ἀπάνω ἀπ' ὄλα τοῦ προβλήματος τῆς οὐσίας τοῦ ἀπολύτου κι' αἰώνιου ὄντος (Πλάτωνος Φαίδων, Ἀπολογία, Ξενοφ. Ἀπομνημονεύματα).

Ὁ Θεός, στὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη, εἶναι πνεῦμα καὶ μόνον πνεῦμα. Τὸ ἀπόλυτο, ἀπειρο, παγκόσμιο καὶ παναιώνιο δημιουργικὸ Πνεῦμα. Οἱ οὐσιαστικὲς ἰδιότητες τοῦ Θεοῦ, στὸ ἴδιο νόημα, εἶναι ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ ἐλεύθερη αὐτοδημιουργικότητα καὶ πανδημιουργικότητα, ἡ παντοδυναμία, ἡ παντογνώσια — πανσοφία, μ' ἓνα λόγος ἡ ὄν-

τολογική και ηθική παντελειότητα. Ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος, πάνσοφος, ἀπόλυτα ἐλεύθερος, παντέλειος, καὶ ἀπὸ ὄντολογικῆ ἀποψη, τὴν ἀποψη τῆς Μεταφυσικῆς, καὶ ἀπὸ ηῠθικῆ ἀποψη, τὴν ἀποψη τῆς ἀληθινῆς Ἡθικῆς, τῆς πηγαίας, τῆς γόνιμης καὶ δημιουργικῆς Ἡθικῆς. Πρῶτα — πρῶτα τὸ ἀπόλυτο, ἀπειρο κι' αἰώνιο πνευματικὸ φῶς, ὁ ἥλιος τοῦ πνευματικοῦ καὶ ηῠθικοῦ Σύμπαντος, ἡ ἀπειρη πηγὴ ὄλων τῶν ἀπολύτων κι' αἰώνιων ἀληθειῶν.

Ὁ Θεός, στὸ νόημα τοῦ Σωκράτη, εἶναι πάνσοφος καὶ παντογνώστης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ηῠθικῆ παντελειότητα τὸ φῶς τῆς θείας γνώσης του δὲν κρατᾶει μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ τὸ χαρίζει καὶ σ' ὄλο τὸν Κόσμο καὶ σ' ὄλα τὰ ἀνθρώπινα δημιουργήματά του. Στὸ βαθύτερο νόημα τῆς Σωκρατικῆς Φιλοσοφίας ἡ Ἀνθρώπινη Γνώση εἶναι ἔργο θείας Ἀποκάλυψης. Στὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς αὐτῆς ἐρμηνείας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη μᾶς ὑψώνουν καὶ οἱ δύο αὐτήκοοι μαθητῆς του, ὁ Πλάτων (Ἀπολογία, Φαίδων) καὶ ὁ Ξενοφῶν (Ἀπομνημονεύματα).

Ὁ Ἄνθρωπος, στὰ πνευματικὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, προδρόμου ἐδῶ τοῦ Ἐμμ. Κάντ, δὲν ἔχει τὴν ἀπαραίτητη γνωστικὴ δύναμη γιὰ νὰ φωτίσῃ τὰ αἰώνια προβλήματα τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς οὐσίας τοῦ μεταφυσικοῦ στὸ βάθος του κόσμου («ἐθαύμαζε δ' εἰ μὴ φανερόν αὐτοῖς ἔστιν ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἔστιν ἀνθρώποις εὐρεῖν» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.1.1.). Τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια ἀποκαλύπτουν στοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους μόνο οἱ θεοὶ («τοὺς θεοὺς γὰρ οἷς ἂν ᾧσιν ἕλω σημαίνειν . . . Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἠγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα, πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.1.), «ὅταν τοῖς Ἕλλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν» (Ξεν. Ἀπομν. Α.4.).

Τὸ ἐνορατικώτατο φιλοσοφικὸ καὶ βαθύτατο μεταφυσικὸ πνεῦμα τοῦ Σωκράτη διεισδύοντας μέσα στὰ αἰώνια βᾶθη τῶν κόσμων τῆς οὐσίας τοῦ ἀπολύτου κι' αἰωνίου ὄντος φέρνει στὸ φῶς, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἱστορία τοῦ Πνεύματος, τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια τῆς τελολογικῆς πνευματικῆς καὶ ηῠθικῆς τάξης τοῦ Σύμπαντος καὶ πρῶτος στὴν Ἱστορία ὄλου τοῦ Ἀνθρώπινου Γένους μιλάει γιὰ τὴ Θεία Πρόνοια.

Ὁ Σωκράτης εἶναι ὁ πρῶτος σφοδρότατος πολέμιος τῆς ὕλιστικῆς κοσμοθεωρίας, τῆς αἰτιοκρατικῆς (ντετερμινιστικῆς) ἐρμηνείας τοῦ Κόσμου, καὶ ὁ φλογερώτατος ὑπέρμαχος τῆς τελολογικῆς καὶ ηῠθικῆς κοσμοθεωρίας. Ὁ Θεός, στὰ μάτια του, δὲν εἶναι μόνο παντοδύναμος καὶ πανενορατῆς καὶ πάνσοφος παντογνώστης («ὁ τοῦ θεοῦ ὀφθαλμὸς πάντα ὄρα» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.4), ἀλλὰ καὶ ηῠθικῶς παντέλειος. Καὶ τῆς ηῠθικῆς παντελειότητος τοῦ Θεοῦ οὐσία ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πατρικὴ καὶ στοργικὴ πρόνοια καὶ φροντίδα γιὰ ὄλο τὸν Κόσμο. Στὴ συνομιλία του μὲ τὸν Ἀριστόδημο (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.4) ὁ Σωκράτης τονίζει, πῶς ὁ Θεὸς προνοεῖ γιὰ ὄλο τὸν Κόσμο. Τὰ πάντα, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, εἶναι ἔργα «προνοίας» καὶ «προνοητικῶς πέπραγμένα», «σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζώου τεχνήματα», «ζῶα εἶναι βουλευσαμένου» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.4).

‘Ο «σοφὸς καὶ φιλόζωος» (φιλόανθρωπος) δημιουργός, «ὁ βουλευσάμενος ζῶα εἶναι», στὸ νόημα τοῦ Σωκράτη, εἶναι ὁ Θεός. Τὰ πάντα κυβερνάει καὶ γιὰ τὰ πάντα προνοεῖ καὶ φροντίζει «ἢ ἐν τῷ παντὶ φρόνησις» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.4), ὁ θεῖος Νοῦς. Αἰτία τῶν πάντων εἶναι ὁ Νοῦς καὶ μόνο ὁ Νοῦς. ‘Ο νοῦς τοῦ Θεοῦ. («Ἄλλ’ ἀκούσας μὲν ποτε ἐκ βιβλίου τινός, ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγιγνώσκοντος, καὶ λέγοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστὶν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, ταύτη δὴ τῇ αἰτίᾳ ἤσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον» (Φαίδων 97BΓ)).

‘Ο Θεὸς προνοεῖ καὶ φροντίζει γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο καὶ γιὰ ὅλα («τὸ θεῖον ὅτι τοσοῦτον καὶ τοιοῦτόν ἐστιν ὥσθ’ ἅμα πάντα ὄραν καὶ πάντα ἀκούειν καὶ πανταχοῦ παρῆναι καὶ ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.4)). Καὶ ἡ Θεία Πρόνοια δὲ μεριμνᾷ καὶ δὲν προνοεῖ κι’ ἐνεργεῖ μὲ ἀγάπη καὶ σοφία μόνο γιὰ τὴν ὑλικὴ φύση καὶ τὸν ὑλικὸ κόσμο τοῦ Ἀνθρώπου, γιὰ τὸ σῶμά του, ἀλλ’ ἀπάνω ἀπ’ ὅλα προνοεῖ κι’ ἐνεργεῖ γιὰ τὸν ἐσωτερικὸ πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ κόσμο του, γιὰ τὴν ψυχὴ του («οὐ μόνον ἤρακεσε τῷ θεῷ τοῦ σώματος ἐπιμεληθῆναι. ἀλλ’ ὅπερ μέγιστόν ἐστι, καὶ τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε. τίνας γὰρ ἄλλου ζώου ψυχὴ πρόωτα μὲν θεῶν τῶν τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων ἤσθηται ὅτι εἰσί; τι δὲ φύλον ἄλλο ἢ ἀνθρώποι θεοὺς θεραπεύουσι; ποῖα δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἱκανωτέρα προφυλάττεσθαι ἢ λιμὸν ἢ δίψος ἢ ψύχη ἢ θάλαππη ἢ νόσοις ἐπικουρῆσαι, ἢ δώμην ἀσκῆσαι, ἢ πρὸς μάθησιν ἀκπονησαι, ἢ δὲ σα ἂν ἀκούσῃ ἢ ἴδῃ ἢ μάθῃ ἱκανωτέρα ἐστὶ διαμεμνησθαι; οὐ γὰρ πάνυ σοὶ κατάδηλον ὅτι παρὰ τὰλλα ζῶα ὥσπερ θεοὶ ἀνθρώποι βιοτεύουσι, φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιστεύοντες;» (Ξενοφ. Ἀπομν. Α.4)).

Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη ὑψώνει ἐδῶ τὸ ὑψηλότερο καὶ ὠραιότερο ἐγκώμιο τοῦ αἰωνίου Ἀνθρώπου καὶ οἰκοδομεῖ τὴν ἀθάνατη δοπτιμιστικὴ κοσμοθεωρία καὶ βιοθεωρία τῆς χαρᾶς, τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς πίστεως στὴ θεία μοῖρα κι’ εὐλογία τοῦ Ἀνθρώπινου ὄντος μέσα στὴ Δημιουργία. Τὸ Σωκρατικὸ αὐτὸ ἐγκώμιο τοῦ Ἀνθρώπου δὲν ἔχει κανένα ἄλλο ἰσάξιό του σ’ ὅλη τὴν Ἱστορία τοῦ Ἀνθρώπινου Πνεύματος παρὰ μόνο τὸ ἀθάνατο ἐγκώμιο τοῦ Σοφοκλή στὸν Ἀνθρώπο, τὸ ἐγκώμιο τοῦ περίφημου χορικοῦ τῆς Ἀντιγόνης: «Πολλὰ εἶναι τὰ θαυμαστὰ μέσα στὸν Κόσμο, τὸ πιὸ θαυμαστὸ ὅμως εἶναι ὁ Ἀνθρώπος.» Τὸ αἰώνιο φῶς τοῦ ἀθάνατου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος εἶναι τὸ μοναδικὸ φῶς τῆς ζωῆς ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας μέσα στὰ αἰώνια σκοτάδια της, μέσα στὶς ἄβυσσους τοῦ Σύμπαντος! Καὶ στὸ θεῖο φῶς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη ὁ νόμος ποὺ διέπει τὸ Σύμπαν δὲν εἶναι ὁ νόμος τῆς φυσικῆς αἰτιοκρατικῆς τάξης, ὁ νόμος τῆς φυσικῆς Ἀνάγκης καὶ Εἰμαρμένης, ἀλλ’ ὁ νόμος τῆς τεολογικῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς τάξης, ὁ ἠθικὸς νόμος τῆς Θείας Προνοίας, ὁ νόμος τοῦ Πνεύματος, τῆς Συνείδησης, τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ Ἀγαθοῦ, «ἢ αἴρεσις τοῦ βελτίστου» (Φαίδων 99AB). Μοναδικὸς ὑπέρτατος σκοπὸς τοῦ Κόσμου «τὸ βέλτιστον ἀγαθόν», ὄχι μόνο τῶν ἀτομικῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ Κόσμου («τὸ ἐκάστω βέλτιστον καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἀγαθόν» Φαίδων 98B).

Ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία, ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος, στοιχειώνει ἐδῶ τὶς ἀπόλυτες, παγκόσμιες καὶ παναιώνιες ἀρχές τῆς ὑψηλότερης Φιλοσοφίας τῆς Κοινωνίας — Πολιτείας, πού εἶδε ὡς σήμερα ὅλος ὁ Κόσμος, τῆς αἰώνιας Φιλοσοφίας τῆς ἁρμονίας τοῦ βελτίστου ἀγαθοῦ τοῦ Ἀτόμου καὶ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς Κοινωνίας — Πολιτείας», τῆς Φιλοσοφίας τῆς εὐδαιμονίας ὅλου τοῦ Κόσμου.

Οὐσιαστικὲς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, στὸ φῶς τῆς θεολογίας τοῦ Σωκράτη, ἡ ὄντολογικὴ καὶ ἠθικὴ παντελειότητα. Ψυχὴ τῆς ἠθικῆς τελειότητας ὁ Ἔρως, στὸ πρῶτο βαθύ καὶ πρῶτο ὑψηλὸ νόημα, ὁ Ἔρως, ἡ Ἀγάπη. Καὶ ἀντίθετος τοῦ Ἔρωτος — Ἀγάπης ἡ πρόνοια, ἡ στοργή, ἡ μέριμνα, ἡ ἐπιμέλεια («ἐπιμελεῖσθαι»). Ἡ εἰκόνα πού μᾶς δίνει ἐδῶ γιὰ τὸ Θεῖο ἡ Ἀττικὴ μέλισσα μὲ ὅλη τὴ μαγεία καὶ γοητεία τοῦ θείου λόγου της, μᾶς ἀποκαλύπτει, πῶς ὁ Θεός, στὸ νόημά της, εἶναι «σοφὸς δημιουργὸς καὶ φιλόζωος» (Ξεν. Ἀπομν. Α.4), μὲ ἄλλους λόγους οὐσιαστικὲς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀπὸ ἠθικὴ τελειότητα ἐλεύθερη δημιουργία τοῦ Κόσμου καὶ ἡ ἀπὸ ἀγάπης καὶ πατρικῆ στοργῆς θεῖα Πρόνοια γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο. Καὶ οἱ ἴδιες ἀρχές τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη διακηρύσσονται καὶ ἀπὸ τὴ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος¹ (Τίμαιος 29 — 30).

Ἀλλὰ τὸ φιλοσοφικὸ πνεῦμα τοῦ Σωκράτη δὲν περιορίζεται μόνο στὸ φωτισμὸ τοῦ προβλήματος τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς φύσης τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὑψώνεται καὶ στὸ φωτισμὸ, μέσα στὸ φῶς τοῦ προβλήματος τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ κεντρικώτατου προβλήματος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, τοῦ προβλήματος τῆς Ἀθανασίας. Τὸ φῶς τοῦ προβλήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ φῶς τοῦ προβλήματος τῆς Ἀθανασίας στὸ βάθος εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ φῶς. Καὶ ἡ ἐνότητα καὶ ταυτότητα καὶ τῶν δύο αὐτῶν προβλημάτων τονίζεται καὶ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα («Ὁ δὲ γε θεός, οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατον ἔστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθεῖν μηδέποτε ἀπόλλυσθαι» (Φαίδων 106 Δ)). Ἡ φιλοσοφικὴ πίστη τοῦ Σωκράτη στὸ Θεὸ τὸν ὁδηγεῖ καὶ στὴν πίστη στὴν Ἀθα-

1. Εἶναι οἰκτρότατη πλάνη ὅλων τῶν ἀνιστόρητων μελετητῶν τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ Ἱστορίας τῆς Ἀνθρωπότητος ἡ θεωρία, πῶς δῆθεν πρῶτος καὶ μόνος ὁ Ἰουδαϊσμός εἶδε καὶ διαλάλησε ὡς οὐσιαστικὴ ιδιότητα τοῦ Θεοῦ τὴν Ἀγάπην. Ἡ Ἱστορία τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ποίησης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, μαρτυρεῖ φαινότατα καὶ ἀπὸ τὸν Ἥλιο, πῶς πρῶτο τὸ ἀθάνατο Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πνεῦμα εἶδε τὸ Θεὸ ὡς πατέρα καὶ προνοητικὸ ἀπὸ ἀγάπης καὶ στοργῆς δημιουργὸ καὶ κυβερνήτη ὅλου τοῦ Κόσμου. Ὁ Ἔρως — Ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ ὅλης τῆς πνευματικῆς δημιουργίας τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου. Ἀπὸ τὴν πρώτη θεολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θεολογίας, τὴ θεολογία τῶν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη «πρῶτων παμπαλαίων θεολογησάντων» τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου, καὶ ὡς τὶς αἰώνιες κορυφές τῆς Ἑλληνικῆς Μεταφυσικῆς — Θεολογίας, τὶς κορυφές τῆς Θεολογίας τοῦ Ἡσιόδου, τοῦ Παρμενίδου, τοῦ Ἐμπεδοκλή, τοῦ Σωκράτη, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλη, ὁ Ἔρως, ἡ Ἀγάπη, εἶναι ἡ πρώτη ὄντολογικὴ (μεταφυσικὴ) καὶ ἠθικὴ ἀρχὴ τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς ζωῆς ὅλου τοῦ Κόσμου.

νασία. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀνθρώπου, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ. Συνεπῶς εἶναι αἰώνια καὶ ἀθάνατη, ὅπως αἰώνιος καὶ ἀθάνατος εἶναι καὶ ὁ Θεός.

Ἡ θρησκευτικὴ καὶ θεολογικὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη ἀποκορυφώνεται στὴ φιλοσοφικὴ ἀπόλυτὴ ἀλήθεια τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπαρξῆς τοῦ μεταφυσικοῦ κόσμου τοῦ Πνεύματος καὶ τῶν αἰώνιων κορυφῶν του, τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀθανασίας. Κι' ἐδῶ ἔχει τὴ θέση του τὸ ὑπέροχο ἐγκώμιο τοῦ Σωκράτη ἀπὸ τὴν πιὸ φωτεινὴ καὶ πιὸ δίκαιη κριτικὴ ποῦ εἶδε ὡς σήμερα τὸ φῶς τοῦ Κόσμου, τὴν κριτικὴ τῶν φωτισμένων Γάλλων φιλοσόφων καὶ ἱστορικῶν τῆς Φιλοσοφίας Paul Janet καὶ G. Seailles: «Ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Φιλοσοφίας, τονίζουν οἱ δύο Γάλλοι φιλόσοφοι, μπορούμε νὰ εἰποῦμε, πὼς ὁ Σωκράτης ὑπῆρξε ὁ ἀποκαλυπτής (révélateur) τοῦ Θεοῦ μέσα στὸ Δυτικὸ Κόσμο. Ἐνῶ ὅλη ἡ Ἀνατολή, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἰουδαία, ἐλάτρευε, στ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τὴ Φύση, ἐνῶ ἡ Ἑλληνικὴ ἀνθρωπομορφικὴ Θρησκεία δὲν ἦταν ἀκόμη παρὰ μόνο μιὰ θρησκεία τῆς Φύσης, ὁ Σωκράτης ἀποκάλυψε στὸν Κόσμο τὸν ἠθικὸ Θεό, τὸ Θεό, ποῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σωκράτη ἀναγνωρίστηκε κι' ἐλατρεύθηκε ἀπ' ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη ὅλου τοῦ Κόσμου» (Ἱστορ. Φιλοσοφίας, ἔκδοσις 15ῃ, σελ. 804).

2. ΠΛΑΤΩΝ. Στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο ἐτονίστηκε ἡ Ἰδέα, πὼς ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων, ἀπὸ ἰδεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἀποψη, εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο κι' ἔχουν μιὰ φιλοσοφικὴ προσωπικότητα. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ ἰσχύει ἀπόλυτα καὶ γιὰ τὸν κόσμο τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος ἀπάνω στὸ πρόβλημα τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος, στὴν πραγματικότητά, δὲν εἶναι παρὰ πλατύτερη φιλοσοφικὴ ἀνάπτυξη τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη. Στὸ βάθος καὶ οἱ δύο φιλοσοφίαι εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ φιλοσοφία. Ἡ πιὸ ψηλὴ κορυφὴ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη εἶναι ἡ κορυφὴ τῆς ἠθικῆς θεϊστικῆς θεολογίας του, ἡ κορυφὴ τῆς ἀπόλυτης κι' αἰώνιας ἀλήθειας τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς φύσης καὶ οὐσίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ ἀλήθεια αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ πιὸ ψηλὴ κορυφὴ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ θεουργοῦ τοῦ Φαίδωνος, τοῦ Συμποσίου, τοῦ Φαίδρου, τοῦ Τιμαίου, τῆς Πολιτείας, τῶν Νόμων καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀθάνατων φιλοσοφικῶν θεουργημάτων του, στὸ ἀληθινὸ φῶς τῆς οὐσίας της, δὲν εἶναι παρὰ ἠθικὴ Θεολογία καὶ μόνο ἠθικὴ Θεολογία. Καὶ ἡ Θεολογία τοῦ Πλάτωνος διαφωτίζει μὲ τὸ ἀπειρο πνευματικὸ φῶς της καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους κόσμους τῆς Φιλοσοφίας του (Γνωσιολογίας, Ψυχολογίας, Ἠθικῆς, Αἰσθητικῆς, Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, τῆς Κοινωνίας — Πολιτείας, τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ). Ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα στὴ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος ἐνορῶνται καὶ φωτίζονται μόνο ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἠθικῆς θεολογίας του. Ὁ Πλάτων ἀπάνω ἀπ' ὅλα εἶναι θεολόγος καὶ μόνο θεολόγος. Ὁ δημιουργὸς τῆς «Πολιτείας» καὶ τῶν «Νόμων» εἶναι ὁ μεγαλύτερος μεταφυσικὸς ὅλος τοῦ Κόσμου καὶ ὅλων τῶν αἰώνων. Καὶ ὡς μεταφυσικός, ὡς κέντρο καὶ κορυφὴ τῆς μεταφυσικῆς του, ὑψώνει τὸ θεολογικὸ πρόβλημα. Οὐσία καὶ ψυχὴ τῆς μεταφυσικῆς του

είναι ἡ Θεολογία του. Τὴν ἀπόλυτη αὐτὴ ἀλήθεια διακηρύσσουν ὅλοι οἱ μεγάλοι ἐρμηνευτὲς τῶν ἔργων του, τόσο τῆς Ἀρχαιότητος, ὅσο καὶ τοῦ Νεώτερου Κόσμου. Καὶ τὴν ἴδια ἀλήθεια τονίζει καὶ ὁ μέγας Γερμανὸς φιλόσοφος Windelband στὸ ἀριστο ἀπ' ὅλα τὰ σχετικὰ γιὰ τὸν Πλάτωνα ἔργα τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας καὶ κλασσικὸ ἔργο του «Πλάτων». Στὸ ἔργο του αὐτὸ (Ἔκδ. Fromman 1923, σελ. 126) ὁ Windelband γράφει αὐτολεξεί: «Ὁ Πλάτων ἀγωνίζεται νὰ θεμελιώσῃ τὰ δόγματα τῆς Θεοσκείας. Καὶ στὸ νόημα αὐτὸ εἶναι ὁ πρῶτος Θεολόγος (τὰ ἀραιοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Windelband). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων τονίζει, πῶς ἡ Φιλοσοφία στὴν οὐσία της εἶναι θεολογία καὶ ἀληθινὸς σκοπὸς της εἶναι ὁ διαφωτισμὸς τοῦ προβλήματος τοῦ Θεοῦ: «οἶος τυγχάνει ὁ θεὸς ὢν» (Πολιτ. 379 A).

Ἡ Θεολογία τοῦ Πλάτωνος, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Φιλοσοφία του, συμπλέκεται καὶ σφιχτοδένεται μὲ τὴ Φιλοσοφία του τῶν Ἰδεῶν. Στὰ μάτια του ὁ κόσμος τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ κόσμος τῶν Ἰδεῶν εἶναι ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς κόσμος. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ κόσμου του τῶν Ἰδεῶν, ἡ Ἰδέα ὅλων τῶν Ἰδεῶν. Οἱ ὑψιστες Ἰδέες τῆς Φιλοσοφίας τῶν Ἰδεῶν εἶναι οἱ Ἰδέες τοῦ ἀπολύτου Ἀληθινοῦ, τοῦ ἀπολύτου Ὁραίου («καλοῦ»), τοῦ ἀπολύτου Ἀγαθοῦ, τοῦ ἀπολύτου Δικαίου. Καὶ οἱ ὑπέρτατες οὐσιαστικὲς ἰδιότητες τοῦ Θεοῦ, στὰ μάτια τοῦ Πλάτωνος, εἶναι ἡ ἀπόλυτη Ἀλήθεια, ἡ ἀπόλυτη Ἀγαθότητα, ἡ ἀπόλυτη Ὁραιότητα, ἡ ἀπόλυτη Δικαιοσύνη. Ἡ θεώρηση τῶν σχετικῶν χωρίων τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος δίνει τὴν ἀπόλυτη βεβαιότητα ἀπάνω στὸ ζήτημα αὐτό.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ του ὁ Πλάτων στὸν πρῶτο διάλογό του (στὴ σειρὰ τῶν νεώτερων κλασσικῶν ἐκδόσεων ὅλων τῶν ἔργων του), στὸν Εὐθύφωνα, τονίζει, πῶς ὁ πατέρας ὅλων τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ ὅλων τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, ὁ Ζεὺς, εἶναι ὁ ἀριστος καὶ δικαιότατος ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς («... αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀνθρώποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν ἀριστον καὶ δικαιότατον» (Εὐθύφων. 5E). Οὐσία του ἡ ὀντολογικὴ καὶ ἠθικὴ τελειότητα («ἀριστος καὶ δικαιότατος»). Στὸν ἴδιο διάλογο τονίζεται, πῶς οἱ θεοὶ ἀγαπᾶνε τὰ «ἴσια» καὶ ἴσιο εἶναι τὸ Δίκαιο. Τὸ «ἴσιον» καὶ τὸ «δίκαιον» εἶναι ἀπὸ μιὰ καὶ τὴν αὐτὴ οὐσία («μόριον γὰρ τοῦ δικαίου τὸ ἴσιον» Εὐθύφων. 12Δ). Καὶ ἡ «ἴσιότης» εἶναι εὐσέβεια καὶ λατρεία («θεραπεία») τῶν θεῶν (Εὐθύφων. 13Γ).

Στὸ Φαίδωνα τονίζεται, πῶς ἡ ὑψιστη ἀλήθεια τῆς Φιλοσοφίας, ἡ ἀπόλυτη ὀντολογικὴ ἢ μεταφυσικὴ ἀλήθεια, εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς ὑπαρξης τῶν Ἰδεῶν τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων Ἰδεῶν τοῦ κόσμου τοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ Θεοῦ (*Ὁὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕτω μοι ἔναργές ὄν ὥς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι ὥς οἶόντε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθόν καὶ τᾶλλα πάντα ἃ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες' καὶ ἔμοιγε ἱκανῶς ἀποδέδεικται» (77A). Ἐπίσης στὸν ἴδιο διάλογο τονίζεται, πῶς ὁ Θεὸς προνοεῖ γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι «κτῆματα τοῦ θεοῦ» («ἐλέγομεν εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτῆματα εἶναι» (62Δ), «εὐ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς

είναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι» (62B).

Καὶ στὸ θεουργικώτατο καὶ ἀποκαλυπτικώτατο, ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Μεταφυσικῆς καὶ τῆς Θεολογίας, «Συμπόσιον» τοῦ Πλάτωνος ἀποκαλύπτεται ἡ θεία φύση τοῦ Ἔρωτος, τῆς πρώτης μεταφυσικῆς ἀρχῆς τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Σύμπαντος. Ὁ Ἔρως, στὸ βαθύτερο καὶ τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, εἶναι θεία οὐσία καὶ συνεπῶς ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν Κόσμο. Ὁ θεῖος μυσταγωγὸς τοῦ Ἀπολύτου καὶ τοῦ Αἰωνίου, μ' ἓνα λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἔρως, εἶναι ὁ Ἔρως τοῦ ἀπολύτου Ὁραίου. Καὶ τὸ ἀπόλυτο Ὁραῖο εἶναι ὁ Θεός. Ὁ ἐνθεός, ὁ ποὺ φλογίζεται ἀπὸ τὸ θεϊκότατο αἶσθημα καὶ πάθος τοῦ Πλατωνικοῦ καθαρῶτατου πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἔρωτος «θεώμενος ἐφεξῆς τε καὶ ὀρθῶς τὰ καλά, πρὸς τέλος ἡδὴ τῶν τῶν ἐρωτικῶν, ἐξαίρνης κατόψεται τι θαυμαστὸν τὴν φρίσιν καλόν... πρῶτον μὲν αἰεὶ ὄν καὶ οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμενον, οὔτε ἀξανάμενον, οὔτε φθίνον... ἀλλὰ αὐτὸ καθ' αὐτὸ μεθ' αὐτοῦ μονοειδὲς αἰεὶ ὄν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα καλά ἐκείνου μετέχοντα» (Συμπ. 210E — 211AB).

Ἐπὲρτατη στιγμή τῆς Φιλοσοφίας τῶν Ἰδεῶν καὶ τῆς Θεολογίας τοῦ Πλάτωνος εἶναι τὸ ὕψιστο «μάθημα», τὸ μάθημα τοῦ «κατιδεῖν» τὸ ἀπόλυτο Ὁραῖο, δηλαδὴ τὸ Θεὸ «... ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μάθημα τελευτήση, ὃ ἔστιν οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ γινῶ αὐτὸ τελευτῶν ὃ ἔστι καλόν» ((211Γ). Μόνον ἡ καθαρὴ πνευματικὴ ἐνόραση ἢ θέα, τὸ πνευματικὸ ἴδωμα, τὸ «καθορᾶν», μὲ τὸ ὑψηλὸ ἐνορατικὸ πνεῦμα, τὸ ἀπόλυτο Ὁραῖο, ἀποκαλύπτει στὸν Ἄνθρωπο τὸ ἀληθινὸ νόημα καὶ τὴν ἀπόλυτη ἀξία τῆς ζωῆς του μέσα στὸν Κόσμο ὡς καὶ τὴν ἀληθινὴ κοσμικὴ μοῖρα του («Ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὃ φίλε Σώκρατες, ἔρη ἢ Μαντινικὴ ξένη, εἶπερ που ἄλλοιθι, βιωτὸν ἀνθρώπων θεωμένω αὐτὸ τὸ καλόν... αὐτὸ τὸ καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινές, καθαρὸν, ἄμεικτον, ἀλλὰ μὴ ἀνάπλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπίνων καὶ χρωμάτων καὶ ἄλλης πολλῆς φλυαρίας θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον καλὸν δύναίτο μονοειδὲς κατιδεῖν» 211ΔE).

Ἀπάνω ἀπ' ὅλα μόνον ἡ καθαρὴ πνευματικὴ ἐνόραση καὶ θέα (τὸ «κατιδεῖν») τοῦ ἀπολύτου Ὁραίου, τοῦ κάλλους τοῦ Θεοῦ («θείου καλοῦ») γεννάει μέσα στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ ὄχι φαντάσματα («εἰδῶλα») τῆς Ἀρετῆς, ἀλλ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν Ἀρετὴν, τὴν ἀληθινὴ Ἀρετὴν («τίκτειν οὐκ εἰδῶλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδῶλου ἐφαπτομένω, ἀλλὰ ἀληθῆ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένω» (212A). Μὲ τὸν τόκο τῆς ἀληθινῆς Ἀρετῆς ὁ Ἄνθρωπος ἀνεβαίνει στὸν κόσμον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀθανασίας, γίνεται ὁ ἀγαπημένος τοῦ Θεοῦ («θεοφιλῆς») καὶ ἀθάνατος («τεκόντι δὲ ἀρετὴν ἀληθῆ καὶ φρεσιμένω ὑπάρχει θεοφιλεῖ γενέσθαι καὶ εἶπερ τῷ ἄλλῳ ἀνθρώπων ἀθανάτῳ καὶ ἐκείνῳ;» (212AB)

Στὸ θεῖο φῶς τῆς Μεταφυσικῆς — Θεολογίας τοῦ Πλάτωνος ἡ Μεταφυσικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ σφιχταγκαλιάζονται. Ἡ Ἀρετὴ ἀνεβάξει στοὺς οὐρανούς τῆς Μεταφυσικῆς, στοὺς κόσμους τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ Μεταφυσικὴ, ὡς ἐπιστήμη τῆς ἀπόλυτης Ἀλήθειας, εἶναι ἡ πρώτη καὶ ὕψιστη πηγὴ τῆς ἠθικῆς. Τὸ φῶς τῆς Ἀλήθειας εἶναι καὶ τὸ φῶς τῆς Ἀρετῆς. Τὸ φῶς

τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ ἀθάνατος φιλόσοφος — θεολόγος τοῦ Ἀπολύτου, τοῦ Αἰωνίου, τοῦ Θείου, δὲν ἀφήνει τίποτα στὸ σκοτάδι καὶ κατακλύζει τὰ πάντα μὲ τὸ θεῖο φῶς τῆς θείας φιλοσοφικῆς μεγαλοφυΐας του. Ἐνορῶντας ὡς τὸ ὕψιστο τῆς ζωῆς τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸν Κόσμο τῆ θεία τοῦ ἀπολύτου Ὁραίου, τοῦ Θείου, καὶ τὴν ἀνάβαση στὸν κόσμο τοῦ Θείου μὲ τῆ θεϊκὴ δύναμη τοῦ θείου Ἔρωτος καὶ τῆς θείας Ἀρετῆς διασαφηνίζει ὁ ἴδιος καθαρότατα καὶ καταφανέστατα, πῶς ἐννοεῖ τὸν Ἔρωτα. Ὁ ἀληθινὸς ἔρωτος, στὰ θεῖα μάτια του, δὲν εἶναι ὁ ἔρωτος τοῦ κάλλους τοῦ φυσικοῦ σώματος, («τῶν ἀνθρωπίνων σαρκῶν καὶ χρωμάτων» καὶ τῆς «ἄλλης πολλῆς φλυαρίας θνητῆς» (211E), ἀλλ' ὁ ἔρωτος τοῦ ἰδεατοῦ κάλλους τοῦ Πνεύματος, τοῦ κόσμου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀθανάτων πνευματικῶν ψυχῶν («μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἠγήσασθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι» (210B).

Ἡ Θεολογία τοῦ Πλατωνικοῦ Συμποσίου φτάνει στὸ ἀπόγειό της στὸν Πλατωνικὸ Φαῖδρο, ἐν' ἀπὸ τὰ αἰώνια εὐαγγέλια τῆς Θρησκείας τοῦ Πλατωνισμοῦ καὶ τοῦ Πλατωνικοῦ Θεϊσμοῦ καὶ ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα δημιουργήματα τοῦ Ἀνθρώπινου Πνεύματος καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὅλων τῶν αἰώνων. Ὁ Πλατωνικὸς Λόγος ὑψώνει ἐδῶ τὴν ψυχὴ τοῦ Ἀνθρώπου στοὺς ὑπερουράνιους κόσμους τῆς θείας καταγωγῆς του, τοὺς κόσμους τῶν αἰωνίων Ἰδεῶν καὶ τῆς θείας τῶν οὐρανοδρομιῶν τῶν αἰωνίων ἀθανάτων θεῶν (246 — 247). Ὁ ἀληθινὸς Ἔρωτος, στὸ νόημα τοῦ Πλάτωνος, ὁ ἔρωτος τοῦ αἰωνίου κάλλους τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ψυχῆς, ἀποκαλύπτεται ἐδῶ ὡς ἡ μόνη δύναμη τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς, ποὺ ἀνεβάζει τὸν Ἀνθρώπο στὸ Θεὸ («καὶ ὅσον δυνατὸν θεοῦ ἀνθρώπῳ μετασχεῖν» 253A). Τὸ «ἐκφανέστατον» καὶ «ἐρασμιώτατον» αἰσθητὸ κάλλος (250Δ) εἶναι ἡ αἰσθητὴ μορφή καὶ τὸ ὄρατὸ σύμβολο τοῦ θείου κάλλους καὶ ἡ κοσμικὴ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ («προσορῶν ὡς θεὸν σέβεται», «ὅταν θεοειδὲς πρόσωπον ἴδῃ» (251A) καὶ θεία του μοῖρα ν' ἀποκαλύπτῃ στὸν Ἀνθρώπο τὸν αἰώνιο κόσμο τοῦ Θείου καὶ ν' ἀνεβάζῃ τὴν ἀνθρώπινη Ψυχὴ στὸν κόσμο τῆς Θεότητος.

Τὸ «θεῖον» εἶναι «καλόν, σοφόν, ἀγαθόν καὶ πᾶν ὅ,τι τοιοῦτον» (246E). Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἀπόλυτο Κάλλος, ἡ ἀπόλυτη Σοφία, ἡ ἀπόλυτη Καλωσύνη ἢ Ἀγαθοσύνη, ὁ ἀπειρος καὶ αἰώνιος κόσμος τοῦ Πνεύματος καὶ τῶν Ἰδεῶν, τὸ Σύμπαν ὅλων τῶν Ἀληθειῶν — Ἀρετῶν — Ἀξιῶν. Ἡ φλόγα τῆς οὐσίας τοῦ αἰωνίου θείου κάλλους φτερώνει (246E) τὴν ψυχὴ τοῦ φιλοσόφου — θεολόγου καὶ μὲ τὸν οἶστρο καὶ τῆ θεία μανία τοῦ θείου ἔρωτός του ἀνεβάζει στοὺς κόσμους τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀθανασίας καὶ μεταλαβαίνοντας ἀπὸ τὸ θεῖο («κεκοινώνηκε (ἡ Ψυχὴ) τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θείου» 246Δ) θεσμοθετεῖ καὶ θεμελιώνει ἐδῶ μιὰ ἀπὸ τὶς αἰώνιες φιλοσοφικὲς ἀποδείξεις τῆς ὑπαρξῆς τῶν κόσμων τῆς Ἀθανασίας καὶ τοῦ Θεοῦ, ποὺ φωτίζει τὴν πορεία ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας μέσα στὶς ἄβυσσες καὶ τὰ ἐρεβθὰ τοῦ Κόσμου καὶ τοῦ Ἀπειρου Χρόνου: («Ἀρχὴ δὲ ἀποδείξεως ἦδε ἡ ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος. Τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον' . . . » (245 — 246).

Στὸν Τίμαιο, τὸ κύριο ἔργο τῆς Θεολογίας τοῦ Πλάτωνος, ἀναπτύσσεται ἡ θεωρία του τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου. Τὸ θεολογικὸ πνεῦμα τοῦ φιλοσόφου ἀνεβαίνει ἐδῶ στοὺς οὐρανοὺς τοῦ Ἀπολύτου καὶ τῆς Αἰων-

νιότητας. Καί ἡ ἱστορική μοῖρα τῆς Θεολογίας τοῦ Πλατωνικοῦ Τίμαιου καί τῶν ἄλλων ἀθάνατων θεολογικῶν φιλοσοφημάτων του ἦταν νά γίνη τὸ θεμέλιο τῆς Θεολογίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού τὸ ἀπόλυτο κι' αἰώνιο θεῖο φῶς της φωτίζει ἤδη 20 αἰῶνες τῆ βιοησκευτική συνείδηση καί ζωὴ ὄλων τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν ὅλου τοῦ Κόσμου καί θὰ φωτίζει ὅλη τὴν πολιτισμένη Ἀνθρωπότητα στὴν Αἰωνιότητα.

Τῆς οὐράνιας αἰώνιας θείας μουσικῆς συμφωνίας τῆς Θεολογίας αὐτῆς τοῦ Πλάτωνος τὸ ὑψιστο μοτίβο εἶναι τὸ μοτίβο τῆς ἠθικῆς παντελειότητας τοῦ Θεοῦ. Ἐν μοτίβο αὐτό, πού ἡ ἀρχὴ του εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς ἀπὸ τίς πρὸ ἀσάλευτες φιλοσοφικῆς ἀποδείξεις τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ, τῆς ἠθικολογικῆς ἀπόδειξης, βρῖσκει ἐδῶ τὴν τελειότατη ἀνάπτυξή του μὲ ὅλη τὴν ἀσύγκριτη καί ἀνυπέροβλη δύναμη καί μεγαλοπρέπεια τοῦ Πλατωνικοῦ Λόγου Ὁ Κόσμος, στὰ μάτια τοῦ Πλάτωνος ἐδημιουργήθη σὲ στιγμὲς ξεχειλίσματος τῆς ἀπειρης ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ: «Λέγωμεν δὴ δι' ἣν τινα αἰτία γένησιν καί τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστᾶς ξυνέστησεν. Ἄγαθός ἦν, ἀγαθὸν δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος· τούτου δ' ἐκτὸς ὦν πάντα ὁ, τι μάλιστα γενέσθαι ἐβουλήθη παραπλήσια ἑαυτῷ... Ἐμεῖς δὲ οὐτ' ἦν οὐτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δοῦν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον... Διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δ' ἐν σώματι ξυνιστᾶς τὸ πᾶν ξυνεστεκταίνετο, ὅπως ὁ, τι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἀριστόν τε ἔργον ἀπειρογασμένος. Οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννοον τε τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρόνοιαν» (Τίμαιος, 29ΔΕ — 30ΑΙ').

Τὸ μοτίβο τῆς ἠθικῆς παντελειότητας τοῦ Θεοῦ ἀναπτύσσεται στὰ ἴδια ὕψη καί μὲ τὴν ἴδια πνευματικὴ δύναμη καί στὴν «Πολιτεία» καί στοὺς «Νόμους» τοῦ Πλάτωνος.

Στὴν «Πολιτεία» τονίζεται, πὼς ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθὸς καί ὡς ἀγαθὸς εἶναι «αἴτιος πάντων τῶν ἀγαθῶν» καί «ἀναίτιος τῶν κακῶν» (379Α—Δ, 380Γ). Ὁ Θεὸς ἐργάζεται «δίκαια καί ἀγαθὰ» (380Β), «μισεῖ τὸ ψεῦδος» (382Α), εἶναι «κάλλιστος καί ἀριστος» (381Γ), δηλαδή ὡραιότατος καί ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Μεταφυσικῆς καί ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ἠθικῆς. Ὁ Θεός, στὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς θεολογίας τοῦ Πλάτωνος, εἶναι καθαρὴ πνευματικὴ οὐσία καί ἀπειρο φῶς πνευματικοῦ καί ἠθικοῦ κάλλους («ὁ Θεὸς ἀπλοῦν καί ἀληθὲς ἐν τε ἔργῳ καί ἐν λόγῳ, καί οὔτε αὐτὸς μεθίσταται οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ λόγους οὔτε κατὰ σημείων πομπάς, οὔθ' ὑπαρ οὔτ' ὄναρ» (382Ε)).

Ἡ μεταφυσικὴ — θεολογικὴ σκέψη τοῦ Πλάτωνος ὑψώνεται ἐδῶ στοὺς ὑπερουράνιους κόσμους τοῦ Ἁγαθοῦ. Ὁ μεταφυσικὸς — θεολογικὸς λόγος τοῦ θεοῦ φιλοσόφου — θεολόγου, μὲ ἀφραστο καί ἀνυπέροβλητό κάλλος, μὲ μεγαλοπρέπεια καί ἱεροπρέπεια, ἀποκαλύπτει καί τονίζει ἐδῶ, πὼς ἡ ἰδέα τοῦ Ἁγαθοῦ εἶναι ἡ πρὸ ψηλὴ κορυφὴ καί στιγμὴ ὄλων τῶν ὄντολογικῶν καί ἀξιολογικῶν ἀνατάσεων, ἐξάρσεων καί συλλήψεων τοῦ Ἀνθρώπινου

Πνεύματος, ἡ ὑπέριστα σοφία καὶ ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια, «τὸ μέγιστον μάθημα», καὶ βρίσκεται σὲ ἀπόλυτο ὄντολογικὸ δεσμὸ καὶ οὐσιαστικὴ σχέση μετὰ τὴν Ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης καὶ ὅλο τὸν ἄλλο κόσμον τῶν Ἰδεῶν («ἐπεὶ ὅτι γε ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα μέγιστον μάθημα, πολλάκις ἀκήκοας, ἢ δίκαια καὶ τ' ἄλλα προσχρησάμενα χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα γίνονται» Πολιτ. 505A).

Ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ ὑψώνεται ἐδῶ ἀπάνω ἀπ' ὅλο τὸν Κόσμον, καὶ τὸν κόσμον τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Δικαιοσύνης («γνώσεώς τε καὶ ἀληθείας») καὶ ἀπάνω ἀκόμα καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμον τῆς Ὁμορφιάς. Τὸ ἀπειρο καὶ ἑξάισιο κάλλος («ἀμήχανον κάλλος» (509A) τῆς ἰδέας τοῦ Ἀγαθοῦ εἶναι ἡ πραγματικὴ αἰτία τῆς γένεσης καὶ τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς οὐσίας τῶν κόσμων τῆς γνώσης καὶ τῆς ἀλήθειας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, γιατί τὸ Ἀγαθὸ δὲν εἶναι οὐσία, ἀλλὰ πέρα καὶ ἀπάνω ἀπὸ τὴν οὐσία καὶ ὑπερέχει ἀπ' ὅλο τὸν Κόσμον σὲ δύναμη καὶ μεγαλοπρέπεια («οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἔτι ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβεῖα καὶ δύναμις ὑπερέχοντος» (509B)). Μὲ ἄλλους λόγους τὸ Ἀγαθὸ ὑψώνεται ἐδῶ ἀπάνω καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ Ζωή.

Στὸ φῶς τῆς θεολογίας τοῦ Πλάτωνος ὁ κόσμος τῶν Ἰδεῶν — Ἀξιῶν, τῶν ἀξιῶν τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ἀρετῆς, εἶναι ἀπάνω καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ὄντος! Ἡ Ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ, ποὺ δυσκολώτατα ὄρα καὶ νοεῖ τὸ Ἀνθρώπινο Πνεῦμα («μόγις ὄρασθαι» 517B) εἶναι «πάντων αὕτη ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία, ἐν τε ὄρατῶ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα, ἐν τε νοητῶ αὕτη κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη» (517Γ). Ἡ μοναδικὴ ὑπέριστα ἀρχὴ καὶ αἰτία καὶ ὅλου τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ τοῦ μεταφυσικοῦ κόσμου τοῦ Πνεύματος, τοῦ νοητοῦ κόσμου τῶν Ἰδεῶν καὶ τοῦ Θεοῦ. Στὸ ἀληθινὸ νόημα τοῦ Πλάτωνος ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Καὶ ὅπως ὁ ἥλιος τοῦ φυσικοῦ Σύμπαντος εἶναι ὁ κύριος ὅλου τοῦ κόσμου τῆς φυσικῆς Δημιουργίας, τὸ ἴδιο καὶ ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ, ὁ Θεός, εἶναι ὁ κύριος καὶ ὁ ἥλιος τοῦ μεταφυσικοῦ Σύμπαντος τοῦ Πνεύματος, τοῦ κόσμου τῶν Ἰδεῶν, τῶν ἀπολύτων καὶ αἰώνιων πνευματικῶν οὐσιῶν («Τοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, φάναι με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τ' ἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῶ, ὅ τι περ αὐτὸ ἐν τῷ νοητῶ τόπῳ πρὸς τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν τῷ ὄρατῶ πρὸς τε ὄψιν καὶ τὰ ὀρώμενα» (508BΓ)). Καὶ ἡ θέση αὕτη τοῦ Ἀγαθοῦ στὴ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος δικαιολογεῖ ἀπόλυτα τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς Πλατωνικῆς θεολογίας ὡς ἠθικῆς θεολογίας.

Ἀλλ' οἱ κόσμοι τῆς θείας αἰώνιας μουσικῆς συμφωνίας τῆς Θεολογίας τοῦ Πλάτωνος δὲν ἔχουν καμμιά ἄκρη καὶ κανένα τέλος. Τὸ μοτίβο τῆς ἠθικῆς παντελειότητος τοῦ Θεοῦ ἀναπτύσσεται καὶ στοὺς ἄλλους διαλόγους τῆς ὄριμης ἡλικίας καὶ τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Πλάτωνος καὶ ἰδίως στοὺς «Νόμους» του. Κυρίως ἐδῶ ἀκούγεται τὸ μοτίβο τῆς ὑπερκόσμιας μουσικῆς συμφωνίας τῆς Θείας Προνοίας. Ἡ ἀρχὴ τῆς ὄντολογικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς παντελειότητος, τῆς παντοδυναμίας — πανσοφίας — παναγαθότητος τοῦ Θεοῦ, ἐπιβάλλει καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς Θείας Προνοίας, τῆς πατρικῆς ἀγά-

πης και στοργῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς ὅλα τὰ δημιουργήματά του ὅλου τοῦ Κόσμου και πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡς κτήματα τοῦ Θεοῦ (Βλ. σελ. 409).

Ἡ ὑπέριστα ἀρχὴ τοῦ Ἀγαθοῦ, πρὸ διακηρύσσεται στὸν Τίμαιο («θέμις τῷ ἀρίστῳ δεῖν τὸ κάλλιστον» (30A), τονίζεται και στοὺς «Νόμους», Ἡ σοφία και τὸ δίκαιο νὰ πρῶττη ὁ ἀριστος (ὁ θεός) τὸ «κάλλιστον» ἐπιβάλλουν και τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο («τόν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον βουλόμενον τ' ἐπιμελεῖσθαι και δυνάμενον» (Νομ. 902E), «ὡς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, μικρῶν και μειζόνων» (Νομ. 980Δ). Ὁ Θεός προνοεῖ και μεριμνᾷ γιὰ τὴ σωτηρία και τὴν ἀρετὴ ὅλου τοῦ κόσμου («ὡς τῷ τοῦ παντός ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν και ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν και τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσῆκον πάσχει και ποιεῖ.» (Νομ. 903B).

Ἡ Μεταφυσικὴ σφιχταγκαλιάζει κι' ἐδῶ τὴν Ἠθικὴ. Διακηρύσσονται ἐδῶ ἐντονώτατα κι' ἐμφαντικώτατα οἱ ἀπόλυτες ἀντικειμενικὲς γενικὲς ἀρχὲς τῆς ὄντολογικῆς και ἠθικῆς τάξης ὅλου τοῦ Κόσμου, πρὸ ἐπιβάλλει τὴ θεμελίωση τῆς ἠθικῆς τάξης τοῦ Σύμπαντος ἀπάνω στὸ γενικὸ ἀγαθὸ τοῦ Ὄλου. Ὁ Θεός βλέπει και τὸ Μέρος και τὸ Ὄλο και προνοεῖ και μεριμνᾷ και γιὰ τὸ Ὄλο. Τὸ ἐγὼ κάθε ἀτομικοῦ ὄντος εἶναι «μόριον» τοῦ Ὄλου και ὡς «μόριον» τοῦ Ὄλου πρέπει νὰ ἦναι μέσα στὴν παγκόσμια ἐνότητα — ἀρμονία τοῦ Σύμπαντος. Ὑπέριστα και μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ Θεοῦ ἢ εὐδαιμονία τοῦ Ὄλου, τοῦ Σύμπαντος («... και τὸ σὸν, ὡς σχέτλις, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεὶ, καίπερ πάνσμικρον ὄν, σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γίνεται πᾶσα, ὅπως ἢ ἢ τῷ τοῦ παντός βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαιμων οὐσία, οὐχ' ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἕνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς και πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς παντός μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου και οὐχ' ὅλον μέρος ἕνεκα ἀπεργάζεται» (Νομ. 903BF).

Και ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀγαθότητας και ἠθικῆς τελειότητας τοῦ Θεοῦ πηγάζει και ἡ θεία Πρόνοια γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο και προπάντων γιὰ τὸ ἀνώτατο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ἔμψυχα ὄντα, τὸν «θεοσεβέστατον» ἀνθρώπο («τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἔμψυχου μετέχει φύσεως ἅμα και θεοσεβέστατον αὐτὸ ἐστὶ πάντων ζώων ἀνθρώπος» (902B).

Ἡ ἀρχὴ τῆς Θείας Προνοίας γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο τῶν ἔμψυχων ὄντων ὅλης τῆς Δημιουργίας, σὲ ἀπόλυτη ἀρμονία μετὰ τὴ ζωὴ ὅλων τῶν ὄντων, ὡς ἀτομικῶν ὄντων και μορίων τοῦ Ὄλου, και τὴ ζωὴ τοῦ Ὄλου, ἐπιβάλλει τὴν ἱεραρχικὴ τάξη και ὁργάνωση τῆς ζωῆς και τῆς λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος. Ἀπάνω ἀπ' ὅλα ἡ ἀρχὴ τῆς εὐδαιμονίας («εὐδαιμων οὐσία») τοῦ Ὄλου, τοῦ Σύμπαντος. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ὄλου ἐπιβάλλει τὴν ἀρχὴ τῆς παγκόσμιας Δικαιοσύνης. Ἡ παγκόσμια τάξη ὅλης τῆς Δημιουργίας θεμελιώνεται μόνο ἀπάνω στὸ Δίκαιο. Και τὸ ἀπόλυτο Δίκαιο θεμελιώνεται μόνο ἀπάνω στὸ Δίκαιο τῶν ἀξιῶν και εἶναι τὸ Δίκαιο τῶν ἀπολύτων κι' αἰωνίων Ἀξιῶν. Και ὁ νόμος ὅλων τῶν νόμων τῆς πολιτείας τῶν Ἀξιῶν ἐπιβάλλει τὴν πρωταρχικότητα, τὴν ὑπεροχὴ και τὴν πανεπιβολὴ τοῦ δικαίου τῆς ἀνώτατης Ἀξίας. Και ἡ ἀνώτατη Ἀξία εἶναι

ἡ ἀξία τοῦ πρεσβύτατου. Καὶ τὸ πρεσβύτατο εἶναι ἡ «Ψυχὴ», καὶ ὄχι τὸ σῶμα. Συνεπῶς τὸ ἀπόλυτο Δίκαιο εἶναι τὸ Δίκαιο τοῦ Πνεύματος («Ἐν μὲν δὲ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὡς πρεσβύτατόν τε καὶ θειότατόν ἐστι πάντων» (966ΔΕ), («ψυχὴ τε δὴ ὡς ἔστι πρεσβύτατον ἀπάντων ὅσα γονῆς μετέληφεν ἀθάνατόν τε ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων» (967Δ), «τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἶη ψυχὴ σώματος ἅπασα παντός» (980Δ).

Ἡ ὑπέριστα ἀρχὴ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ὁλοῦ ἐπιβάλλει τὸ δίκαιο τῶν Ἀξιῶν. Τὸ βαθύτερο νόημα τῆς μεταφυσικῆς — θεολογίας τοῦ Πλάτωνος εἶναι ὅτι τὴν ἀρχὴ τῆς ἱεραρχικῆς τάξης τοῦ Σύμπαντος ἐπιβάλλει τὸ Δίκαιο τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου, τὸ Δίκαιο τοῦ Δημιουργεῖν. Στὸ μέρος αὐτὸ τῶν Νόμων τοῦ Πλάτωνος ἀποκαλύπτεται καὶ τονίζεται, πὼς ἡ ἀληθινὴ οὐσία τοῦ ἀπολύτου ὄντος εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ Δημιουργεῖν. Τὸ ὄντως ὄν, τὸ ἀπόλυτο ὄν, ἡ ἀπόλυτη Πραγματικότητα, ἡ Πραγματικότητα ὅλων τῶν Πραγματικότητων, εἶναι ἀπειρη καὶ αἰώνια Δημιουργία. Ὁ νόμος ὅλων τῶν νόμων τοῦ Σύμπαντος, ὡς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, ὁ νόμος τοῦ Ἀγαθοῦ καὶ τοῦ Δικαίου, ἐπιβάλλει τὸ θρίαμβο τοῦ πρεσβύτατου καὶ ὑπεροχώτατου ἀπὸ ὄντολογικῆ καὶ ἠθικῆ ἀποψη. Καὶ τὸ πρεσβύτατο, εἶναι τὸ Ἄυλο, τὸ Πνευματικόν, ἡ Ψυχὴ, καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ θειότατο μέσα στὸν Κόσμο. Καὶ τὸ θειότατο εἶναι ἡ πλάστρα δημιουργικὴ δύναμη ὅλου τοῦ Κόσμου («οὐ γὰρ ἔστιν ἄσώματον ὃ τί ποτ' ἄλλο γίγνοιτ' ἂν καὶ χρῶμα οὐδὲν οὐδαμῶς οὐδέ ποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς γένος. τοῦτο δ' ἔστι σχεδὸν ᾧ μόνῳ πλάττειν καὶ δημιουργεῖν προσήκει, σῶματι δέ, ὃ λέγομεν, πλάττεσθαι καὶ γίγνεσθαι καὶ ὀραῖσθαι» (981ΒΓ), «ὅτι πρεσβυτέρον τ' ἐστὶν ἄμα καὶ θειότερον ψυχῆ σώματος, ἠγήσαιτ' ἂν παγκάλως τε καὶ ἱκανῶς εἰρησθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα πλέα καὶ μηδέποτε λήθη μηδὲ ἀμελεία τῶν κρειτόνων ἡμᾶς παρωλιγορησθαι» (991Δ). Ἡ κορυφὴ τῆς πυραμίδας τῶν Ἀξιῶν τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς ζωῆς ὅλου τοῦ Κόσμου εἶναι τὸ Δημιουργεῖν καὶ μόνον τὸ Δημιουργεῖν.

Τὸ Ἀνθρώπινο Πνεῦμα βρίσκεται ἐδῶ στὰ ὕψη τῶν αἰωνίων κορυφῶν τῆς Μεταφυσικῆς — ὄντολογίας — Θεολογίας τοῦ Πλάτωνος καὶ μέσα στ' ἄδυτα τῶν ἀδύτων τοῦ Πλατωνικοῦ Παρθενώνα τοῦ Ἀπολύτου καὶ τῆς Αἰωνιότητος. Ὁ φιλοσοφικὸς νοῦς τοῦ θείου φιλοσόφου — θεολόγου ἀποκαλύπτει ἐδῶ ἀστραφτερά, μπρὸς στὰ μάτια ὅλης τῆς πνευματικῆς Ἀνθρωπότητας, τὸ μυστικὸ τοῦ αἰωνίου μυστηρίου ὅλων τῶν μυστηρίων τοῦ ὄντος, τῆς Ζωῆς, τῆς Ἀθανασίας, τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ αἰώνιο αὐτὸ μυστικὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τοῦ Δημιουργεῖν καὶ μόνον τοῦ Δημιουργεῖν. Τίποτα τὸ βαθύτερο, τίποτα τὸ ὑψηλότερο, τίποτα τὸ ἀπολυτώτερο καὶ αἰωνιώτερο, τίποτα τὸ θειότερο! Ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία ἀγκαλιάζει ἐδῶ τὸ Ἀπόλυτο καὶ τὴν Αἰωνιότητα! Ὁ αἰώνιος Ἀνθρώπος, ὁ πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς Ἀνθρώπος, πέφτει ἐδῶ σὲ πνευματικὴ ἔκσταση μπροστὰ στὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖο τῶν θαυμάτων καὶ ἐνοραμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου. Ἡ Φιλοσοφία ὅλου τοῦ ἄλλου Κόσμου δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο νὰ εἰπῆ στὸ μέλλον ὑψηλότερο, τελειότερο καὶ ἀληθινώτερο γιὰ τὴν οὐσία τοῦ ὄντος καὶ τῆ

ζωή τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ Σύμπαν. Ὁλη ἡ Φιλοσοφία τοῦ Νεώτερου Κόσμου δὲν ἔχει τίποτα νὰ εἰπῆ τὸ νεώτερο καὶ δημιουργικώτερο ἀπὸ τὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη. Εἶναι ἀπλὴ καὶ μόνο σειρὰ σχολίων στὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ ἀναμάσσημα τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος.

Ἡ θεολογικὴ σκέψη τοῦ Πλάτωνος δὲ σταματᾷ ὡς ἐδῶ, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ ν' ἀποκαλύπτει σ' ὅλη τὴν Ἀνθρωπότητα ὅλους τοὺς μαγικοὺς κόσμους τοῦ Πλατωνικοῦ μεταφυσικοῦ καὶ θεολογικοῦ πανοράματος. Μιὰ ἀπὸ τὶς πρὸ ὑψηλῆς πνευματικῆς ἐνοράσεις τοῦ φιλοσόφου — θεολόγου εἶναι ἡ ἐνόραση τῆς τελολογικῆς τάξης καὶ ὁργάνωσης τοῦ ἀπὸ τὴν πανσοφία καὶ τὴν παναγαθότητα τοῦ Θεοῦ δημιουργημένου Σύμπαντος («ἰθεῶν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὅποσα ἔννητὰ ζῶα, ὥσπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον» (Νομ. 902B). Καὶ ἀπάνω στὴν τελολογικὴ τάξη τοῦ Κόσμου ἡ θεολογία τοῦ Πλάτωνος θεμελιώνει μιὰ ἀπὸ τὶς ὑψηλότερες φιλοσοφικῆς ἀποδείξεις τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ. Ἡ τελολογικὴ μεταφυσικὴ τοῦ Πλάτωνος εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ μεταφυσικοῦ Σπριτουαλισμοῦ — Ἰδεαλισμοῦ τῆς φιλοσοφίας του. Τὸ «τέλος», ὁ ἐνσυνείδητος σκοπός, ἡ ἐνσυνείδητη δημιουργία ἀπὸ ἀγαθότητα εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Πνεύματος, τῆς πνευματικῆς Συνείδησης, τῆς πνευματικῆς Βούλησης, ἡ ὑπέροχη στιγμή τῆς ζωῆς τοῦ πνευματικοῦ ὄντος, τοῦ πνευματικοῦ Ἀπολύτου.

Στὸ Σοφιστή, τὸ λόγο τῆς γιγαντομαχίας περὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἀπολύτου ὄντος, ἀποκαλύπτεται, πῶς ἡ οὐσία τῆς θεολογικῆς μεταφυσικῆς τοῦ Πλάτωνος εἶναι ἡ δυναμικὴ σπριτουαλιστικὴ κοσμοθεωρία. Τὸ ἀπόλυτο ὄν, ὁ Θεός, «ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμις» (Σοφ. 247E) καὶ «ὡς ἀληθῶς κίνησις καὶ ζωὴ καὶ ψυχὴ καὶ φρόνησις» (248E) καὶ «νοῦς καὶ ζωὴ καὶ ψυχὴ τὸ παράπαν ἔμψυχον ἔν» (249AB).

Τὸ ὑψηλὸ μεταφυσικὸ καὶ θεολογικὸ πνεῦμα τοῦ Φαίδωνος, τοῦ Συμποσίου, τοῦ Φαίδρου, τοῦ Τίμαιου, τῆς Πολιτείας, τῶν Νόμων, ἀστράφτει καὶ στὸ Φίληβο. Μοναδικὴ πρώτη καὶ ὑπέροχη ἀρχὴ τοῦ ὄντος, τοῦ Σύμπαντος, τονίζεται ἐδῶ, εἶναι τὸ Πνεῦμα, ὁ «Νοῦς». Ὁ Ζεὺς, ὁ πατὴρ ὅλου τοῦ ὄρατοῦ καὶ ἀοράτου, τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ μεταφυσικοῦ κόσμου, ἔχει «βασιλικὴν ψυχὴν καὶ βασιλικὸν νοῦν» («οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχὴν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν» (Φίληβ. 30Δ). Ὁ «Νοῦς» εἶναι βασιλεὺς τοῦ Σύμπαντος («Βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε γῆς» (28Γ') καὶ «ἀληθινὸς ἄμα καὶ θεῖος» (22Γ'), «ἀεὶ τοῦ παντός ἀρχεῖ», εἶναι «αἴτιος πάντων» (30Δ) καὶ διακοσμεῖ πάντα «καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων καὶ πάσης περιφορᾶς ἄξιος» (28E). Καὶ ὁ «Νοῦς ταῦτόν καὶ ἀληθινοτάτος» (Φίληβ. 65Δ). Οὐσία τοῦ Νοῦ ἡ Σοφία καὶ οὐσία τοῦ Νοῦ καὶ τῆς Σοφίας ἡ Ψυχὴ καὶ μόνο ἡ Ψυχὴ, ἡ Ζωή, («Σοφία καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἂν ποτε γενοίσθην» Φίλ. 30Γ').

Καὶ στὴν ἕκτη ἐπιστολὴ τοῦ Πλάτωνος τονίζεται, πὼς ὁ Θεὸς εἶναι «ἡγεμὼν πάντων, τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων.» Τὸ Σύμπαν, κατὰ τὸν Πλάτωνα, εἶναι ἕνας ἀπειρος κι' αἰώνιος ὁργανισμὸς ζωῆς — πνεύματος — ψυχῆς («τόνδε τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρόνοιαν» (Τιμ. 30). Καὶ τὸ ἀπειρο κι' αἰώνιο πανέμψυχο καὶ πανπνευματικὸ «ζῶον», τὸ Σύμπαν, εἶναι ὁ ζωντανὸς προσωπικὸς καὶ ὑπερβατικὸς θεὸς τῆς θεολογίας τοῦ Πλατωνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Στὰ ἴδια ὕψη ἡ θεολογικὴ σκέψη τοῦ Πλάτωνος περὶ καὶ στοὺς κόσμους τοῦ διαλόγου του Θεαίτητος. Κι' ἐδῶ ἡ Μεταφυσικὴ σφιχταγκαλιάζεται τὴν Ἠθικὴν. Ὑπέριτος θεῖος σκοπὸς καὶ θεῖα μοῖρα τοῦ Ἀνθρώπου στὴ ζωὴ του μέσα στὶς ἄβυσσες τοῦ Ἀπείρου καὶ τῆς Αἰωνιότητος εἶναι ἡ ἀνάβαση στὸ Θεὸ καὶ ἡ ὁμοίωσή του μετὰ τὸ Θεὸ («διὸ καὶ πειρᾶσθαι χρὴ ἐνθέδε ἐκεῖσε φεύγειν ὅτι τάχιστα. φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν· ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὄσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι... τὸ δὲ ἀληθὲς ὧδε λέγωμεν. Θεὸς οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἀδίκος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιοτάτος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὅς ἂν ἡμῶν αὐτῷ γένηται ὅτι δικαιοτάτος. περὶ τούτου καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς καὶ οὐδενία τε καὶ ἀνανδρία. ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶσις σοφία καὶ ἀρετὴ ἀληθινή, ἡ δὲ ἀγνοία ἀμαθία καὶ κακία ἐναργής» (Θεαίτ. 176A — Δ). Καρπὸς τῆς γνώσης, τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀληθινῆς ἀρετῆς, μ' ἕνα λόγο τῆς ἀποθέσεως τοῦ Ἀνθρώπου, τῆς φυγῆς ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸ καὶ τῆς ὁμοίωσης μετὰ τὸ Θεὸ, ἡ εὐδαιμονία. Καρπὸς ἀντίθετα τῆς πνευματικῆς πλάνης καὶ τοῦ πνευματικοῦ σκοταδιοῦ, τῆς ἀγνοίας, τῆς ἀμάθειας καὶ τῆς κακίας, τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κατάπτωσης καὶ παρακμῆς («οὐδενίας καὶ ἀνανδρείας»), μ' ἕνα λόγο τῆς ἀθείας, εἶναι ἡ ἀθλιότητα, ἡ ὀδύνη, ἡ δυστυχία, ἡ τραγικότητα («Παραδειγμάτων, ὦ φίλε, ἐν τῷ ὄντι ἔστώτων, τοῦ μὲν θεοῦ εὐδαιμονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου ἀθλιωτάτου, οὐχ' ὁρῶντες ὅτι οὕτως ἔχει, ὑπὸ ἠλιθιότητός τε καὶ τῆς ἐσχάτης ἀνοίας λανθάνουσι τῷ μὲν ὁμοιούμενοι διὰ τὰς ἀδίκους πράξεις, τῷ δὲ ἀνομοιούμενοι» (176E). Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἀπόλυτο, ἀπειρο κι' αἰώνιο Πνεῦμα καὶ ἡ ἀπειρὴ πηγὴ τῆς σοφίας καὶ ὅλων τῶν ἀληθινῶν ἀρετῶν, τῆς ἀπόλυτης ἀγαθότητος, τῆς δημιουργικότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ὑπέριστη σοφία καὶ ἀλήθεια καὶ ἀρετὴ ἢ φυγὴ ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν κόσμον καὶ ἡ μετάβαση στὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον, τὸν κόσμον τοῦ Πνεύματος, τοῦ Θεοῦ, μ' ἕνα λόγο ἡ ὁμοίωσις μετὰ τὸ Θεὸ. Ἡ φυγὴ (ὁ θάνατος) εἶναι ἀθανασία, ὁμοίωσις μετὰ τὸ Θεὸ. Ἡ Ἀλήθεια, ἡ Ἀρετὴ, ἡ Ἀγαθότητα, ἡ Δικαιοσύνη ἀνεβάζουν τὸν Ἀνθρώπον στὸ Θεὸ καὶ τὸν ἐξομοιώνουν μετὰ τὸ Θεὸ. Ὁ Θάνατος, στὴν ἀπόλυτη πραγματικότητα καὶ στὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, εἶναι «ἐπάνοδος», ξαναγύρισμα στὸν κόσμον τοῦ Πνεύματος, τῶν Ἰδεῶν, τὸν κόσμον τοῦ Θεοῦ, ἀπ' ὅπου καὶ ξεκίνησε καὶ κρατᾶ ἡ οὐσία του καὶ ἡ οὐσία του.